

ՃԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆԷ

Տնօրէնութեան ստորագրութիւնն
է Գ. Բ. ԳՍԻՆՍԿԻՆ
Հանգիստ վերաբերեալ նամակաւ գը-
րութիւն Տնօրէնին պիտի ուղղուի իմամ
Ալի Խան Դ. 13
Հրատարակի ամէն ամսոյ ինն 14/ին 21/ին
Տարեկան գինն է 30 չորրորդ:
Ծանուցման տողին 1 ղշ:
Դուրս երթալիք քաղերներուն ծախքը
անողին վրայ է:

ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԷ

Ի. Զ. ՄԻՐՈՒ Սիմեոնեան Յարութիւն աղա
Ի. Զ. ՄԻՐՈՒ Ս. Արիստակէսեան Սէրժոն աղա
ՊԱՐՏԻՉԱԿ Մինասեան Թորոս աղա
ՀԱԼԷՊ Քիւրքճեանոյ Յովհաննէս աղա
ԿԱՐԷՆ Մարտիրոսեան Պետրոս աղա
ԱՐԱՅԳԻՐ Մանասեան Ճիշմա աղա
Ի. Գ. ԳՍՈՒ Վարդապետ Գոյոս Էփէնտի
ՏՐԷՊԻՉՕՆ Մարտոս Երզնկացի աղա
ՔԵՐԵՍՏՈՆ Մազմանեան Գ. Խ. աղա
ՏՓԻՍՍ Կ. Հովնաթանց Պետրոս աղա

Տ Ա Ս Ն Օ Ր Ե Ա Յ Հ Ա Ն Դ Է Ս

ՈՒՍՄՈՆ ԲՍՂԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԵՅԻԿ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆՑ

ԳՍՂՂԻՍ. ԵՒ ԱՆԳՂԻՍ.

Տարակոյս չ'կայ որ եթէ քաղաքակրթեալ ազգաց դա-
սակարգութիւնն ընելու ելանք, Գաղղիա եւ Անգղիա 'ա-
նոնց ամենուն գլուխը դնելու ենք: Բոլոր Եւրոպիոյ մէջ,
երկուքն ալ մեծ ազդեցութեան տէր, երկուքն ալ զօրա-
ւոր եւ ճոխ, ճարտար եւ բարդաւած, եւ թէ մտաւոր թէ
նիւթական մասին յառաջագէտ հանգիստացած են, այլ աս
երկու ազգերը, թէեւ փոքրիկ նեղուցով մ'իրարմէ զատ-
ուած, ի հնուց անտի իրարու նախանձորդներն ու շատ ան-
գամ՝ ալ հակառակորդներն եղած են: Ատեն եղաւ որ
Վաղղիացիք Անգղիա անցան եւ իշխեցին եւ ատեն եղաւ
նոյնպէս որ Անգղիացիք ալ Գաղղիոյ մէկ մասին վրայ տի-
րելէն վերջը, շատ արիւնահեղ պատերազմներով, դարձեալ
իրենց կղզին քաղուելու ստիպուեցան: Այն պատերազմաց
պատճառով հաջորդ թէ մուսուլման տակ թաղուելու ու
քննախնդրութիւնն անհետանալու սկսած էր, եւ ահա ժա-
մանակը նոր յեղաշրջումներ հանելով, մենամարտութեան
սհագին ասպարէզ մը բացաւ, ասպարէզ մը՝ որ այնչափ
արեանց ճապարկման, այնչափ դանձերու սպառման, եւ
վերջապէս երկու ազգաց ալ տկարութեանը պատճառ ե-
ղաւ: Նախ Անգղիացիք 1666 յեղափոխութեամբ հին դա-
րուց աւատականութեան իրաւունքն ըստ մասին տապա-
լած եւ բռնաւորական ազդեցութեան ազատ, հասարակաց
խորհրդարան մ'ունենալու յաջողած էին. առանց որոյ հա-
ւանութեանը, տէրութիւնը չէր կրնար ազդէն աւելորդ
հարկեր պահանջելու հրաման տալ: Մէկ խօսքով ասիկա
թուամբ մ'էր՝ բացարձակ իշխանութեան դէմ որ Քրօմվելի
անկումէն եւ թաղաւորութեան գահին վերահաստատ-
ուէլէն վերջն ալ չ'կործանեցաւ: Սակայն Անգղիացիք, իր-
րեւ կղզիի մը մէջ պարփակեալ ժողովուրդ, գրեթէ ըրած
բարեկարգութիւնն ալ միայն իրենց համար պարփակեալ
է, եւ թէպէտ ուրիշ ազգեր կրնան անոնց օրինակին հետե-
ւիլ, այլ ուրիշներն ալ նոյն բարեքը վայելելու համար իրենք
ալ ձեռնառնութիւն ընելու հոգ չ'են ընել: Այլ էր Գաղղի-
ացոյ մեծ յեղափոխութիւնը, կամ 1789 Սահմանադիր
ժողովոյն սկզբունքը: Անիկա Գաղղիական ազգին ազատու-
թեանը հետ բոլոր ազգաց ազատութիւնն ու եղբայ-
րակցութիւնը մէկէն հրատարակեց, մարդկային իրաւունքը
հրատարակելով: Ժողովրդաց երակներուն մէջ նոր եռանդ-
մ'ազդող այս ձայնը լրածներուն պէս, բոլոր Եւրոպիոյ
ինքնիշխան միապետները սիրտերնին թունդ ելաւ, եւ ա-
մէնքը մէկէն զայն հեղձուցանելու փութացին: Սակայն յե-
ղափոխութիւնն անդադար յառաջ կ'երթար արեւմտ հեղեղ-
ներու միջէն եւ գլխատեալ կառավարներու վրայէն անցնելով
Անգղիա որ զառաջինն լուծեամբ կը հաւանէր Գաղղիոյ
բռնած ընթացքին, քաղաքագէտ Բիթթլին հրաւիրանօք իր
ճոխութեան գանձերը թափելու սկսաւ յեղափոխութիւնը
զսպել տալու համար: Խորհրդարանին մէջ Գ. Ֆօքսի ա-
ռաջնորդութեամբ Գաղղիական կուսակցութիւն մ'ալ կտր,

այլ միշտ ի դուր ճգնեցաւ Բիթթլի քաղաքականութեանը
յաղթելու, եւ այսպէս երկու ազգաց մէջ պատերազմը ըս-
կըսաւ, որն որ չ'վերջացաւ բայց եթէ Նաբոլէոնի անկամ-
բը, եւ Պուրպուրներուն դարձեալ Գաղղիոյ գահին վրայ վե-
րահաստատութեամբը, Եւրոպա եւ Անգղիա գոհ եղան:
Հիւսիսային սառնամանիքը Գաղղիացոց կրակոտ ե-
ռանդը մարած էր: Նաբոլէոն հրաշալի կերպով Էլզա-
կղզիէն ետ դառնալով, հարկը օրուան կայսրութեամբ,
դարձեալ Եւրոպիոյ սարսափ պատճառեց որ Վաթերլոյի
պարտութեամբն անգամ հանդարտած չէր տակաւին: Աս-
կէ յառաջ եկաւ սոթ-է Գաղղիա-Բէնը (Սէնթ-Սիւրանս)
որուն վերանորոգումը դեռ այս օրերս այնչափ խօսքերու
առիթ տուած է, եւ քաղաքագէտ գլուխները կը հոգնեցը-
նէ: Այս դաշնադրութիւն 1814ին Ռուսիա, Բրուսիա եւ
Աւստրիա կնքեցին իրենց մէջ, երեքն ի միասին միշտ Գաղ-
ղիոյ յարձակմանց դէմ կանգնելու եւ այն մեծ պատերազմ-
ներէն յետոյ ձեռք բերած երկիրները պահպանելու համար:
Ստուգիւ այս տէրութիւններս իրենց հարուստ աւար մ'ա-
ռած էին: Ռուսիա, Լեհաստան, Քուրլանտա, Ֆինլան-
տա, Պօմերան, փոքրիկ Թաթարստան, Վրաստան, Պէնա-
րապիա եւ Կովկասի ընդարձակ երկիրներն առած էր:
Բրուսիա՝ որ Մեծին Գրեաներիկոյ ի տան միայն Պրան-
տէպուրի, Բոմբերնիոյ, Բնիկ Բրուսիոյ նահանգին, Սիլի-
զիոյ եւ Բօզէնի մեծ գրոտութեամբ կը բաղկանար, եւ հա-
զիւ թէ 8 միլիոն բնակիչ ունէր, 1813ին ստացաւ Սաքսոնի-
ոյ կէս մասը, Մակտեպուրի, Մէրօնպուրի, Մունստըր, Մու-
տէն եւ Ս. Բենպուրի, Քօլմնիոյ եւ Թրէվէզի կայսրընտրու-
թիւնները, հանդերձ Բօպլէնձի Տուէլֆօրթի եւ Էքս-Լա-
Շաբէլի երկիրներովը, որոնցմով թէ իր հողը եւ թէ բնակիչ-
ները կրկնապատկեցան: Կախ Աւստրիա հարստացաւ Վե-
նետիոյ հին հասարակապետութեան գրեթէ բոլոր երկիրնե-
րն իր ձեռքն անցունելով, եւ իր հպատակները 6 միլիոնէն
աւելի շտապուեցաւ:
Ահա այսպէս երէք Տերութիւնները Եւրոպիոյ աւարովը
ճոխացած, եւ իրաւուն աշակցութիւն առաւ համար Սոթ-
Գաղղիա-Բէնը մը զօրացած, գրեթէ Եւրոպայի մէջ ինքնիշ-
խան տիրելու սահմանուած էին: Գաղիա տկարացած էր եւ
անոր նկուն վիճակը Անգղիոյ հրճուանք կը պատճառէր:
Այլ Անգղիոյ յաղթանակն ալ իրեն չափազանց սուղինստաւ,
եւ դեռ այն պատերազմին պարտքերն են որք մինչեւ ցայ-
սօր իր ելեւմուտը կ'ստուարացունեն: Սակայն իրեն անձա-
սիրութիւնը գոհ էր ասով, որ իւր հակառակորդը, Գաղիա,
փառաց եւ զօրութեան առաջին աստիճանը հասնելէն յե-
տոյ, կորացեր, եւ երկրորդական կամ երրորդական Տե-
րութեան մը կարգը հասեր էր Պուրպուրեանց, ու անոնցմէ
վերջը Օրլէանի սերունդէն, որ անոնց կրտսէր ճիւղն էր, Լուի
Ֆիլիպի թագաւորութեան ատենները, ի վերայ այս ամե-
նայն յեղաշրջիկ ժամանակը որ մարդու մտքէն ու խելքէն
անգամ չ'անցած բաներ շատ անգամ յակն քթով կը կա-
տարէ, դարձեալ 1848 ին երկրորդ հասարակապետութիւն
մը, եւ անկէ ետքն ալ երկրորդ կայսրութիւն մ'ալ բերաւ:

Գաղիոյ, զոր փառաւորագոյն քան զառաջինն կրնանք կոչել: Առաջին կայսրութիւնը նշանաւոր եղած էր պատերազմներով եւ աշխարհակալութեամբ, երկրորդը գերազանց հանգիստացաւ խաղաղասիրութեամբ եւ ներքին բարեկարգութեամբ: Երրորդը ապա Գաղիոյ, ամեն քաղաքակիրթ ազգաց գլուխը կ'ընեն: Անգիւս իր հին սփը ձգելով, առաջին անգամ դաշնակից եղաւ Գաղիոյ, որ տառապանքի տեւեց, եւ այս միջոցին, երբեմն իրարու դէմ մտրանալով բախակները, քովէ քով կուտեցան, Գլըրմի եւ Պլինատան մէջ եւ ուրիշ տեղեր: Ամեն քաղաքակիրթ այս երկու ազգաց դաշնակցութեամբ, քաղաքակիրթութիւնն ալ շահեցաւ: Խաղաղ ազատեցաւ զինքը ընկճող լուծէն, եւ ամեն տեղ նոր իրաւունքը, — այսինքն Ժողովրդական իրաւունքը, — յաղթական հանգիստ հին իրաւանց սյսինքն — բռնաւորական իրաւանց — դէմ: Ռուսիոյ իրաւունք եւ Աւստրիոյ մէջ առջին — Դաշնադրութեան մը վերահաստատուելուն խօսքերը իրաւ ըլլան թէ սուտ, բաղձալի է հապա, որ իբրեւ երկու քոյրեր Գաղիոյ եւ Անգլիոյ դարձեալ միանան, որով որդի առնուն նաեւ այն ազգերը, որք քաղաքակիրթութեան այս երկու անդրանիկ զաւակաց ընթացիցը հետեւի կ'ուզեն:

Եւրոպական լրագրաց ըսածին նայելով, Անկլո-Ֆրանսական դաշնակցութիւն մը շատ հեռու չ'երեւիր, եւ երկու տերութեանց մէջ եղած բարեկամական յարաբերութիւնները այս օրերս աւելի սերտ կ'երազու պնդուելու վրայ են:

ՆԱՍՐԱԳԻՐ ԵՐԵՒԵԼԻ ԱՐԱՆՑ

Տասնեւութերորդ դարուն Գաղիոյ երեւելի փիլիսոփայները:

Վ.ՕԼԻԵՐ

Շարունակութիւն Տես թիւ 17:

Պատիւի պատուարներուն մէջ իր Մեծօրէնացոյց, եւ Հէնրի Կլայֆ մէջ ալ բաւական յառաջադիմութիւն ըրաւ: Օրէնքների իշխանին ձեռամբ բանտէն ազատուելուն պէս, չափաւոր դէպքերով բժաւորեալ Արուէ անունը Վ.Օլիւրի դարձուց, եւ Մեծօրէն յաջողակ ներկայացումը թիւ միջոցի մէջ իր մեծ համբաւոյն հիմնարկութիւնը ըրաւ: Այսուհետեւ գրեթէ քառասուն տարի դործունեայ եւ մենակեաց կեանք մը վարեց, շարունակ գրաւոր աշխատութեանց պարապելով որոնք թէ՛ իր համբաւը հաջակեցին եւ թէ՛ իր բազմից ձեռնատու եղան: Եւրոպայի շատ անգամ տունէ զուրկ եւ գրեթէ միշտ դժուարութիւններէ չընտրաւ եւ իր յայտնի երգիծաբանութիւններուն եւ գաղանի եպիտաֆան գրուածոցը պատճառաւ: Սիւլլէի դուքսին վրայ զրաժ երգիծաբանութեանը եւ անոր տիկինին ըրած սիրոյ յայտարարութեանցը պատճառաւ հրաման ելլելով որ Գաղիոյէն մեկնի Վ.Օլիւրէր Անգլիոյ քաջուեցաւ, ուր շատ տարիներ կեցաւ, եւ Անգլիոյ ականաւոր քաղաքագիտաց եւ փիլիսոփայից հետ անցուկ մտերմութիւն մը ունեցաւ: Այդ երեւելի արտնայ գալոցին մէջ, Պոլինկուօքին, Թիւտալին, Թոլանտին եւ այլ շատ հաջակաւոր աստուածեաններու ընկերութեանը մէջ էր որ Վ.Օլիւրէր ուսաւ այն ամեն տեղեկութիւնները եւ իրաւացի փաստերը, որոնք քրիստոնէութեան դէմ իր ըրած բազմաթիւ բանախօսութեանցը մէջ երեւցան: Երկու տարեկն յետոյ թողաւ իրեն ըլլալով Վ.Օլիւրէր Գաղիոյ դարձաւ, ուր պատմական աշխատութեանցը պարապեցաւ, իր հաջակաւոր կենսագրութիւն կարողութի ժ. Ի. Ի. Ի. սկսելով, որմէ ետքը զրեց Մեծին Պետրոսի եւ Լուդովիկոս Ժ. Ի. կենսագրութիւնները: Ասկէ ետքը գրեթէ 20 տարի չափ առանձնացեալ անձանձիր կը պարապէր ողբերգութեան, կատակերգութեան, փիլիսոփայութեան, պատմութեան երգիծաբանութեանց եւ դիւցադներգութեան: Վ.Օլիւրէր այս աշխատութեանցը ատեն Լորէն եւ Արաւոն համալսարան շրջակայները էս քաղաքին մէջ տուն մը քաջուած էր: Եւ Շաթլըի Մարքիզուհիին հետ, որ հանձարեղ եւ ուսեալ կին մ'էր, եւ որուն հետ Վ.Օլիւրէր անբաժան մնաց ոչ այնչափ խիստ Պլաթոնական միաւորութեամբ, մինչեւ նորա մահուան վերջին կէտը 1749ը: Վ.Օլիւրէր այս ցաւալի անշատուէն յետոյ, Մեծին

Ֆրեաների տի հրաւերով զորոյ հետ երկար ատենէ ի վեր կը թղթակցէին, Պէռլին գնաց, ուր շատ Ժամանակ պալատին մէջ կեցաւ այն մեծանուն միապետին համապաշտօնայ հիւրը ըլլալով: Վ.Օլիւրէր թէպէտ անոյ տաղանդին վրայ կը զարմանար, եւ կը սիրէր անոր ազատամիտ սկզբունքները, սակայն իրաւիցի գիւցազին տիրաբար շարժումները չուտով զինքը գիտեցուցին: Երկու ցաւկոտ բնութեան միաբանիլ անկարելի էր: Ստէպ ստէպ վէճեր երեւան եղան մէջերին, եւ երեւանայ փառաւոր գերութեան մը յետոյ, Վ.Օլիւրէր ուրախամտութեամբ դադարեց իրաւով իր կայսր բանտապահին խօսք տուաւ: Գաղիոյ բռնաւորութեան աւելի զիւրատար խտութեանցը ապաստանելով:

Վերջապէս 1759ին Պրսէլի լին օրհանգը վրայի իւր յիշատակով անմահացեալ Ֆէռի քաղաքը քաջուեցաւ, հոն իւր Ժողոված բաւական հարստութեա վայելամբը, որ բանակի պիտոյը հայթայթելու շահասիրական գործառնութեանցը, գրադիտական յաջողութեանը եւ միակերպ խնայութեանը պտուղն էր, իր կենաց վերջին եւ ամենէն պատուաւոր տարիները անցուց: Ֆէռի մէջ եղած ատեն իր դրաւոր աշխատութիւնները կը շարունակէր, հոն իւր մեծ գործերը ի կատարելութիւն հասան, եւ իւր մնաց անխոնջ գործունէութիւնը երեւցաւ իր սիրալի թղթակցութեանցը մէջ, որ արդ իւր գործոց մեծագոյն եւ հետաքրքրական մասը կը կազմէ: Այս առանձնութեան մէջ իր կեանքը հին ատենական կալաւածատէրի մը կենաց երեւոյթը ունէր: Վ.Օլիւրէր ըստէպ ստէպ ըրած բարեգործութիւնները իր բնակարանին շուրջը բարորդութիւններ սփռեցին, եւ գրադիտական աշխարհին մէջ ալ մարդկային ազգին մեծ պաշտպան մ'էր ի մասին դատապարտութեան: Վ.Օլիւրէր, քրիստոնէութեան յետեւի թղթակցութեանը զանգերը, բնական օրինաց ճամբարութեանցը դէմ իր խղճին դուռը երբեք չ'օղեց: Ի վերջոյ 84 տարեկան հասակին մէջ իր ազգակից Մատամ Տէնիսի, որ Ֆէռի մէջ բնակէին սաստիկ ձանձրալի էր, թախանձանայր զիջանելով Փարիզ գնաց, ուր իւր համարը իրմէ յառաջ գնացեր: Եւ իւր սկզբունքները ամենուն քով մեծ ընդունելութիւն գտեր էին: 1778 փետրուարի մէջ Փարիզ հասաւ, եւ ամենուրեք այնպիսի ընդունելութիւն մը զրտաւ որ երկրպագութեան կը հասնէր: Իր տիրող կրից լիւրի զոհունակութեանէն շարժեալ Վ.Օլիւրէր հարցուց թէ՛ արդեօք զինքը վարդից փունջերուն տակ ճնշել կամ ուրախութեան մեղացունէ՞լ կուզէին:

Մնացեալ կէտեալ խառն:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Մասնաւոր թղթակցութիւն Սէր Հանգիսի:

30 Յունիս 1864 Կարին

..... Մինչեւ ցարդ Բարձր Հայոց Գաւառաց մէջ Սահմանադրութեան գործադրութիւնը չ'էր եղած. որուն պատճառը հին քաղաքագիտի տէր բանի մը անձանց ըրած ընդդիմութիւնը կրնայ սեպուիլ: Գեր. Առաջնորդ Հայրենիս լսելով այն տեղերը եղած կարծեաց անհամաձայնութեամբ դեռ օրինաւոր վարչութիւն չը գտնուիլ, փութաց Օլթի, Նարման, Թորթում գաւառները երթալ եւ իւր յորդորական ազդու քարոզութեամբ ամենքը մէկ խումբ հաւաքելով ըստ Սահմանադրութեան ամեն տեղ թաղական խորհուրդներ հաստատել:

Ազգասէր Սրբազանը տեսնելով նաեւ շատ տեղեր՝ հոգեւոր միջնորդութեան եւ ուսմանքի բոլորովին զուրկ մնացած: Իսկ թաղ պիտը եղածին չափ քահանայ ձեռնադրել արժանաւոր անձանց եւ գալոցներ բանալ վարժապետներ յատկացնելով ու անոնց ամաւականներուն կանոնաւորապէս վճարմանը համար պատշաճաւոր անօրէնութիւններ ընելով:

Յանչափ ուրախացան ուսումնադուրի խեղճ հայերը Ս. Հոյ Հայրենասիրական ձեռնարկութեանց վրայ որ անոր յաջողութիւն եւ յարատեւութիւն մտղմէլէ չ'են դադրիր:

Նաեւ այն տեղուանքը շատ մը ազգային գործերու անօրէն:

իր աշխատութեան հանգերը:

— Տերններուն հիւսուածքը կը լննցունէր, մէյմ' ալ տեւաւ երկու քայլ անդին իժ մը, որ խոտին մէջէն դէպ 'ի կինը կուգար, իր թունաւոր լեզուն ճոճելով:

— Ա՛՛՛, ըսաւ Զերային, այսպէս փոքր ըլլալով ալ արդէն չարութիւնը ձեռք առած էս:

— Եւ կացինի երկու հարուածով, Զերային երէք կտոր ըրաւ օձը: որուն ջարդուբերութեամբ մասերը, որպէս թէ այն կնիքը հասնել ուզելով կը ցատկէին տակաւին, Փոյտահատը ոտքով զանոնք լծակին ջնետեց, որ կարմրեցած երկու թիւնման չլելով ինկան ջուրը:

— Այս չլումէն դիցուհին արթնցաւ ելաւ, և աչքերն ուրախութեամբ փայլելով կանչեց.

— Զերային. Զերային:

— Այդ իմ անունն է, գիտեմ, պատասխանեց փայտահատը, հարկ չ'կայ անպէս ամուր կանչելու:

— Ի՛նչ, բ'արեկամ, ըսաւ դիցուհին, չ'ես ուզեր որ ինծի ըրած աղեկութեանդ համար քեզի շնորհակալ ըլլամ:

— Ես ամենին զքեզ չ'փրկեցի, ըսաւ Զերային իր սովորական չնորհալի եղանակով: Միայն ուրիշ անգամ մ'ալ խոտին վրայ չ'պառկիք, առանց նայելու թէ օձ չ'ըլլայ, ահա իմ տալիք խրատս, հիմայ երթաք բարի, և թող տուէք որ քնանամ, ժամանակ չ'կորսուի:

— Այսպէս ըսելով իր օրը հասակով խոտին վրայ փռուեցաւ ու աչքերը դոցեց:

— Զերային ըսաւ դիցուհին, դու ինձմէ բան մը չ'ես ուզեր:

— Այո՛, զիս հանդիստ թողու. քանզի գիտեցած ըլլաք որ երբ մեկը բան չ'ուզէր, իր ուզելիքն ունի, և երբ որ ունի, երջանիկ է: Երթաք բարի:

— Խեղճ տղայ, ըսաւ դիցուհին դու քնացած էս բայց ինչ ալ որ ընես՝ էս ապերախս չ'եմ գտնուիր: Առանց քեզ իմ անգութ թէ ճնամիս եղող ողոյ մը ձեռքը պիտի իյնայի. առանց քեզի հարիւր տարի օձի սիտի փոխուէի, և հարիւր տարուան մանկամարդ գեղեցիկութիւնս քեզի պարտական եմ: Ինչ կերպով վարձահատոյց ըլլամ քեզ, բայց միտքս կուգայ. երբ մարդ իր ամէն ուզածն ունի երջանիկ է կ'ըսէիք: Ի՛նչ՝ ըսաւ, սիրելի Զերային, դու ինչ որ ուզես, ինչ բանի որ ցանկաս պիտի ունենաս, եւ կը յուսամ որ քիչ ատենէն օրհնես ջրերու դիցուհին:

Եւ իր կաշնի գաւազանը երէք անգամ օղին մէջ ճոճելով այնպէս թէ թեւ քայլով մը լծակին մէջ մտաւ՝ որ ալքն անգամ չ'ածանեցան: Իրենց թաղուհին մտաեցած ատեն, եղեգնեց զուգնին կը ծուէին, նուսուֆարներն ամենաթարմաղիկներն կը բանային, ծառերն, արեն ու մինչև հողմը առմենն ալ կը ժպտէին առ ատուածուհին, դոցեցէս անոր երջանիկութեանը մասնակից կը լինէին:

Դիցուհին յետին անգամ բարձրացոյց իր գաւազանը և իսկոյն իրենց մանկամարդ իշխանուհին ընդունելու համար, ջուրերը փայլելով բացուեցան: Կարծես թէ արեգական ճառագայթ մ'էք անհիւս որ մինչև անգունդին խորը կը թափանցէր: Յետոյ ամենայն ինչ 'ի լուծիւն համակեցաւ, և ուրիշ ձայն չ'էր լուէր բայց եթէ Զերայինի խորհալը:

Փ.

Արեն իջնալու կ'սկսէր երբ որ փայտահատն արթնցաւ, և հանգարտ իրեն գործին դառնալով, հուժկու բաղիով ծառին վրայ յարձակեցաւ, որուն ոտներն արդէն առաւօտանց ջարդած էր: Կացինը փայտին դէմ կը հնչէր այլ չ'էր կարէր: Զերայինն երեսէն քրտինքը խոշոր խոշոր կը կաթեր սակայն այն նզովեալ ծառն իր բոլոր ջանքերը պարապ կը հանէր:

— Ա՛՛՛, ըսաւ իր ողոյ դարձած կացինը նայելով, ի՛նչ դժբաղդութիւն է որ փայտը իւղի պէս կտրող գործիք մը չ'ես հարած: Երանի թէ հիմայ այնպէս գործիք մ'ունենայի:

Երկու ոտք ետ եկաւ, և կացինը գլխուն վրայէն դարձնելով անանկ ուժով մը նետեց, որ ինքն ալ տաք ոտք անդին գնաց, ու թեւերը բաց, քիչին վրայ իյնալով գոչեց:

— Չար սատանայ, աչքս չլացած էր, մէկ քովէն զարկի: Այս Զերային շուտով ապահով եղաւ, ինչու որ ծառն այնչափ իրեն մօտ ինկաւ որ քիչ մնաց խեղճ տղան ալ տակը ճնշէր:

— Ինչ աղոթ հարուած մը տուի, կանչեց ասի իմ այսօրուան գործս, կըլըմնցնէ: Ինչպէս ալ կտրուեցաւ, կարծես թէ սղոցուած է, իմ մօրս տղային պէս աշխատող երկու փայտահատ ալ կ'այ արդեօք աշխարհիս երեսը:

Ուստի առաւօտուն ջարդած բոլոր ոտները ժողուեց, յետոյ իր մէջքը կապած շուանը քակելով, փայտերուն կապոցին վրայ ելաւ հեծաւ որ ուղէի մը սեղմէ, և եզ հանգոյցով մը կապեց:

— Հիմայ ասիկա բաղաք տանելու է, ըսաւ, բայց գէշը սա է որ փայտի կապոցները ձիու պէս չորս ոտք չ'ունին. Թէ որ այնպէս ըլլար էս ալ խրոխտութեամբ Սալերն կը մտնայի, ձիւ վազցնելով աղօթ ձիաւորի մը նման, որ առանց բան բանելու կ'ստի: Կուգէի որ էս ալ անանկ ըլլայի:

Խսկոյն նայիս որ փայտի կապոցը ելաւ եւ երկոյն ոտքերով քալել սկսաւ: Առանց զարմացման, պարզամիտ Զերայինը թող տուաւ որ այնտոր տեսակ ձին զինքը տանի, և ճամբուն վրայ կը մեղքնար այն խեղճ և պղտիկ մարդիքը, որոնք իրեն պէս փայտի կապոց չ'ունենալով, ոտքով կը քալէին:

ԺՈՒՐՆԱԼ ՏԵ ՏԵՊԱ

Շարահանէի

Կը լսեմք թէ Իսկիւտարու գերեզմանատան տնցեալ շաբթուան ցաւալի անցքին ատեն ժողովրդին մէջէն քանի մը անձինք իրաւունքնին պաշտպանելու համար՝ չափազանց միջոցներու դիմած ըլլալուն, եւ ուրիշներ մոռելոյն մարմինը այնքան երկար ժամանակ անթաղ մնալուն պատճառ համարուելով, ոտիկանութեան կողմանէ ձերբակալ եղած են: Կըսուի նաեւ թէ խնդրոյն բոլորովին անտեղեակ անձինք ալ կան բանտարկուած (թերեւս սխալմամբ), որոնք կարելի է հարցաքննութենէ մը վերջը թողուին:

— Օրթոդոքսի Ս. Թարգմանչաց եւ Ս. Հովսիսիմեանց երկու սեռին վարժարաններուն տարեկան հարցաքննութիւնը ու պարգեւարաշխութեան հանգէնը այս տարի ալ սովորական կերպով կատարուեցաւ եւ աշակերտներու յառաջագիմութիւնը մեծ պարծանք կը բերէ թէ՛ իրենց վարժապետաց եւ վարժապետահայրաց եւ թէ՛ խոհական անօրէնութեան որ իր ձեռքն եղած միջոցներն 'ի դործ կը դնէ, իւր խնամցյալներու վարժարաններուն բարգաւաճութեանը հսկելու: Փափաքելի է որ ուրիշ թաղեր ալ նոյն եռանդը չ'աղակտեցունեն նաեւ դաստիարակութեան մասին, որոյ կարեւորութիւնը շատ տեղեր դժբաղդարար տակաւին հարկ եղածին չափ զգացուած չ'է:

Կարինէն Յուլիս երկու թուով գրուած նամակ մը Սա. սիսի եւ մասամբ իւրիք Մէճմուայի գրածէն տարբեր կերպիւ կը սլաղմէ, գլխատեալ մանկուն ցաւալի տնցքը եւ կը յաւելու թէ այս օրերս բաղմաթիւ ստորագրութեամբ նամակ մը պիտի ուղղուի առ աղգային վարչութիւն՝ սրով 'իլքէ մնը մէծարդոյ թղթակիցը՝ պիտի տեղեկանայ Աղղը թէ Սասիսը շատ խիստ էր գրած եւ Մէճմուան ալ ճշմարտութենէն բաւական չեղած:

ՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պանդուխտին չորս թերթը որ վէպին առաջին մասն է արդէն հրատարակուեցաւ:

Կարմրելով կըսեմք թէ Պանդուխտին հրատարակութիւնը դարբերելու որոշածէ. խեղճ Պանդուխտը, եթէ գէթ 150 ընկեր չը գտնայ մէկ մէկ մասի գին՝ կանխիկ վճարող:

Իւր տեսակինմէլ առաջինն և ընտիրն իսկ եղող այս գործին հեղինակը՝ չը բաջաբերելով եթէ դանի դօր. Եղբայրներ հարկադրեմք՝ կարծեմ՝ խիստ տխուր դադարար մը տուած կըլլանք Հայ ընթերցանութեան վրայ:

Բաժնորդագրութեան գինն է 6 զուրուշ երկրորդ մասինը որն որ առաջինին պէս չորս թերթէ կը բաղկանայ. և տեղերն են Մեղուի, Կիլիկիոյ և Վարազայի Հաւատիսի գրասենեակները:

Գուրսերէն բաժանորդ ըլլալ փափաքողները կրնան Օ. րադրոյ Ս. րգոյ գործակալաց ձեռքը ստանալ:

Քաղաքը ըլլար պաշի Թիւ 18 ԽԱՆՈՒԹԸ բերուած են բամբակ զտելու ընտիր եւ գլորողին մաքնաններ որոնք 15. 10. եւ մինչև 6. ոսկի կը ծախուին: Առաջինը մէկ ժամու մէջ 30, երկրորդը 20. եւ երրորդը 8 օխայ բամբակ կը զտէ: Ստանցմէ զատ կը գտնուի նաեւ կար կարելու մաքնաններ, ջրհոսներ եւ երկրագործական գործիք: Գուրսերը անմիապ զրկելու համար յատուկ անտուկներով պատրաստուածներ ալ կան:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

Ա. ՃԻՎԱԶԻՐՃԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, Ա. ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՏՊԱՐԱՆ